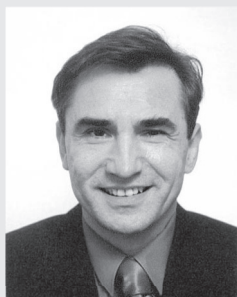

Výňatek z knihy

LOSÝ V SRDCI EVROPY

Od klasických ke stíracím

Vydalo Nakladatelství Olympia, a.s.
SAZKA - OLYMPIA 2002
Edice Sazka
autor Ivo Kasal

JUDr. Ivo Kasal

(čtvrté pokračování)

LOTÉRIE MALÁ ČÍSELNÁ JANOVSKÁ

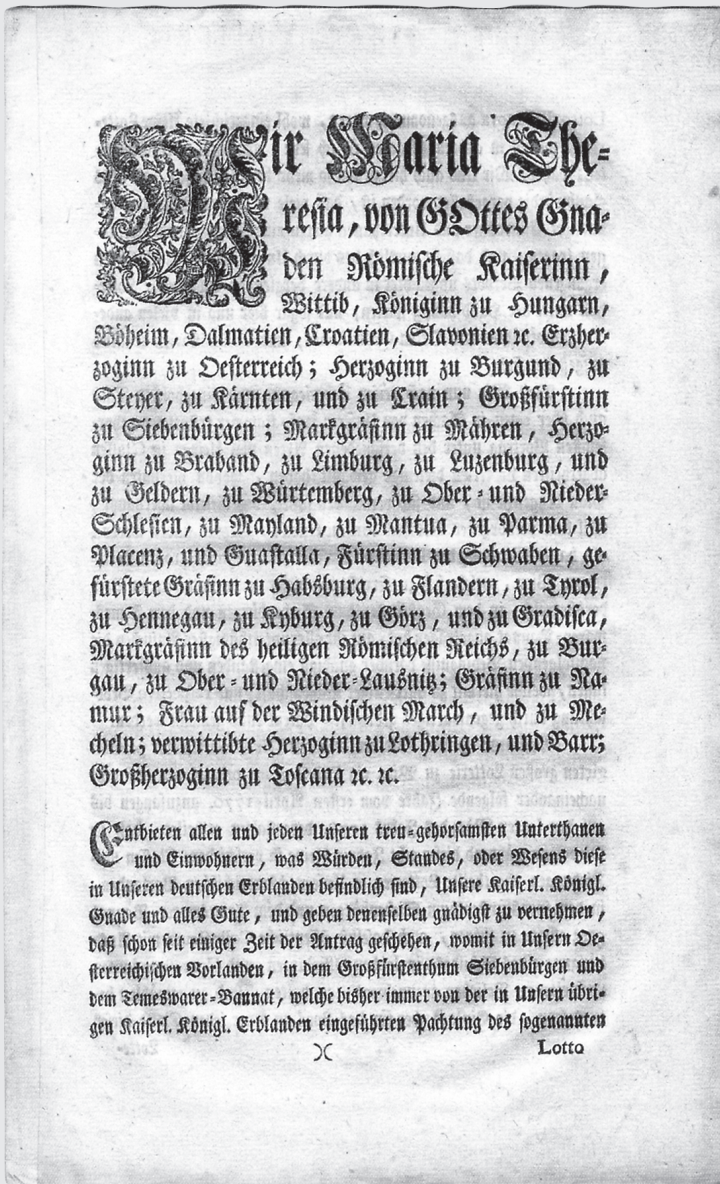
Společenská úroveň počátku malé číselné loterie je na hony daleko od kupeckých výkřiků. Vznikla při Ligurském moři v italském městě Janov (Genova), kde vládl dóže s pomocí pěti rádců, které si každoročně vybíral z Velké rady složené z devadesáti místních šlechticů. Ani tehdejší mocní si nechtěli dělat zbytečné nepřátele, proto o výběru rozhodoval los. Úředníci vepsali jména jednotlivých kandidátů na lístky, které byly před Velkou radou vloženy do osudí, a dóže sám si vylosoval své spolupracovníky. Na pět vítězů byly janovskými občany každoročně uzavírány

hojně a zvláště vysoké sázky. Organizovali je příčinlivci, kteří na podniku značně bohatli. Janovský dóže se nehodlal smířit s myšlenkou, že peníze z těchto sázek plynou jinam než do dóžecí pokladny, a proto v roce 1610 (podle některých pramenů až v roce 1620) požádal o pomoc svého poradce, janovského bankéře jménem Benedetto Gentile. Ten pak přišel s myšlenkou nahradit devadesát jmen pouhými čísly, a to proto, aby se oblíbené hry napětí mohly nejen jedenkrát ročně k původnímu účelu, ale častěji a hlavně – *otevřeně za a o peníze!* Loterie nového typu se šířila rychlostí

MARIE TEREZIE
česká a uherská
královna a rakouská
vévodkyně
1740 – 1780

Patent Marie Terezie z roku 1770

blesku. V Rakousku se *lotto di Genova*, jak byla nová loterie nazývána, celkem snadno ujala a rozšířila nabídku existujících loterijských her. Na jejím úspěchu se zpočátku zřejmě podílela skutečnost, že zasáhla společenskou vrstvu, kterou neměly šanci postihnout pouliční výkřiky, tedy aristokracii. Časem se však *lotynka*, jak zdomácněla v českém prostředí, stala evropskou doménou těch nejchudších vrstev.

Potřebnou právní úpravu janovská loterie získala až císařským patentem Marie Terezie z 13. listopadu r. 1751, o který se nejvíce zasloužil ministr financí hrabě Jan Rudolf Chotek. Tento patent mimo

jiné přísně zakazoval sázení v zahraničních loteriích a skvěle si poradil i s kontrolou tohoto pokynu. Vybrané pokuty za jeho překročení se totiž dělily rovným dílem mezi udavače, státní kasu a provozovatele exkluzivní loterie. V případě falšování losů hrozil viníkovi dokonce trest smrti. Patent jako řádný právní předpis také určoval podmínky vlastní hry. Základní povinností provozovatele bylo veřejné vyhlášení místa a času konání tahu. Sázky přijímali jen tzv. *kolektanti* neboli výběřčí, kteří museli hráčům vydat potvrzení o vsazených kombinacích čísel, výši sázky a očekávané výhře. Losování začínalo

kontrolou losů, vkládaných do zvláštní nádoby. Samotný tah pak provádělo nevinné dítě a po každém tahu musela být nádoba otočena, aby se zajistilo řádné promíchání losů. Za částku 12 zlatých bděli nad regulérností celé akce hned čtyři komisaři. Výsledky loterie byly zveřejněny v den tahu a šťastlivci se mohli z výher těšit již druhý den. Nejpozději si je však mohli vyzvednout do půl roku.

Stát jako navýsost trpělivý loterijský sup nezačal malou loterii provozovat přímo, ale 36 let čekal na to, až někdo jiný celý podnik rozjede, lidově řečeno vychytá mouchy a prošlape hluboký sníh, aby pak za něj sklídl plody jeho práce. Tím stát mohl eliminovat ohromné startovní náklady a s nimi spojená rizika.

Prvním nájemcem lotto di Genova s výsadním postavením rakouského exkluzivního provozovatele se stal hrabě Ottavio di Cataldi, který měl loterijské zkušenosti z Toskánska. Nadaný a organizačně zdatný hrabě musel dvůr či úředníky nějak okouzlit, neboť exkluzivitu provozu malé loterie v českých a rakouských dědičných zemích obdržel na dobu celých deseti let již 18. srpna 1751, tedy téměř o tři měsíce dříve, než spatřil světlo světa výš uvedený právní předpis, seznamující veřejnost s loterií. Podle pramenů získal hrabě přízeň panovnice nepřitažlivější a nejvýhodnější nabídkou jakož i zajímavým herním plánem. Navzdory této přízni si hrabě a jeho úředníci jako provozovatelé nemohli dělat, co by zrovna chtěli. Museli, i když nepřímou, respektovat rakouskou dvorní komoru. Zda roční pachtovné ve výši 260 000 zlatých musel hrabě zaplatit předem, nebo ve splátkách, či jinak, se přes veškeré úsilí nepodařilo zjistit, jisté však je, že než směl Cataldi vůbec s loterií začít, musel ve Vídeňské městské bance složit jistinu na výhry ve výši 300 000 zlatých. Nutno dodat, že od té doby se jistinám žádný z pozdějších provozovatelů velkých loterií nevyhnul a tato povinnost trvá dodnes.

(pokračování příště)